Metode moderne de învățare-predare cu impact în formarea deprinderilor de lucru individual la școlarul mic

activitate metodică online
Centrul Metodic nr.7
Rm. Sărat
24 martie 2022

Prof. Nechifor Gina
Școala Gimnazială Nr.6, Râmnicu Sărat

Metode moderne de învățare-predare cu impact în formarea deprinderilor de lucru individual la școlarul mic

Motto: „Acum acceptăm faptul că a învăța este un proces ce durează întreaga viață, un proces ce ne menține în fața schimbării. Cea mai presantă obligație pe care noi o avem este să educăm oamenii cum să învețe." – Peter Drucker.

Procesul de învățământ este un sistem complex și dinamic, rezultat al interdependenței dintre predare, învățare și evaluare, cu o finalitate bine conturată – aceea de transpunere în practică a idealului educațional, dezvoltarea integral-vocațională a personalității conform unor valori.

În școala secolului XXI există două tendințe:

-centrarea pe „client", pe nevoile celui ce este beneficiarul, dar și partenerul nostru în propria formare

-folosirea unor tehnici moderne, a unei palete de metode foarte variate care să acopere cât mai bine sfera de interes a persoanei educate, persoană care va reprezenta resursa și creatorul de resurse în viitor.

Întrebarea cea mai frecventă care se naște în contextul didactic este: „De unde să încep?"

Punctul de plecare îl constituie modul în care îți gândești rolul, impactul tău asupra învățării elevilor tăi.

A doua întrebare este: „Cum arată învățarea în școală?" Există programe, scenarii unice sau vreun ghid practic cu privire la modul de implementare a unei învățări relevante, care să aibă un impact considerabil asupra elevilor?

Ambele întrebări conduc la întrebarea centrală: „Ce impact al învățării doresc să influențez?".

Un potențial răspuns s-ar putea referi la promovarea testelor, examenelor. De fapt, e mai mult decât atât. Este despre a alege cele mai bune căi de optimizare a învățării, pentru a o face plăcută și autentică. Este despre strădania de a hrăni și impulsiona abilitățile intelectuale și imaginative ale copiilor pentru a-și depăși orizonturile, pentru a maximiza potențialul fiecăruia prin educație universală, pentru formarea profesională și angajarea lor și pentru creșterea calității vieții în sine.

Autonomia personală este unul dintre cele mai importante aspecte care completează puzzle-ul unei dezvoltări armonioase și care facilitează parcursul individual către reușita în viață. Autonomia (autoeficacitatea) face parte din categoria abilităților socio-emoționale. Este abilitatea de concentrare a atenției, gestionarea emoțiilor și controlul comportamentului. Autoeficacitatea înseamnă să nu renunți în fața provocărilor, să ai încredere în ce poți face. Ea se formează prin intermediul muncii individuale, iar aceasta, la rândul ei, este o consecință a activității educaționale organizate specific în lecție, ceea ce motivează expasiunea, independența, aprofundarea și continuarea în timpul liber.

Munca independentă este un instrument de învățare. Dacă elevii deprind acest instrument și își consolidează abilitățile unei căutări independente a cunoașterii, acest obicei va rămâne cu ei toată viața și va deveni unul dintre cele mai eficiente mijloace de formare a unei personalități creative.

Învățarea practică și dezvoltarea competențelor de lucru ale elevului se realizează prin acele metode de învățământ cu caracter activ adică metodele care sunt capabile să declanșeze angajarea elevilor în activitate, concretă sau mentală, să le câștige adeziunea logică și afecțiunea față de noile achiziții, să le stimuleze motivația, capacitățile cognitive și creatoare.

Punerea în practică a acestor metode presupune distribuirea unor sarcini variate elevilor, orientate atât spre asimilarea de cunoștințe (a ști), spre aplicarea acestora (a ști să faci), cât și spre manifestarea unor comportamente și atitudini (a ști să fii), ca părți componente ale competențelor.

Profesorii ideali sunt cei care creează cele mai bune condiții pentru ca elevii să învețe singuri. Sunt aceia care oferă cel mai bun spațiu de învățare și de creștere. Să mergem în sala de clasă și să stabilim scena pentru independent! Ce poți face în acest mediu dacă ai astfel de așteptări?

1. Păstrați materialele pe care elevii le vor utiliza vizibile, accesibile și organizate. Dacă folosesc materiale în mod regulat, elevii le pot accesa în mod independent.

2. Obțineți voluntari. Nu faceți totul singuri. Spuneți:„ Am nevoie de 2 voluntari pentru împărțirea fișelor…"Alegeți diferiți elevi care să îndeplinească

aceste roluri, să distribuie materialele, evitând astfel asumarea unui rol pasiv de către școlari.

3. Nu vă mai repetați! Creați elemente vizuale concrete și permanente pentru toate rutinele din clasă, repere pe care elevii voștri să le folosească în mod independent.

4. Postați așteptările de la copii în toată sala și consultați-le des. Diagramele de tipul: „Dacă…atunci…" pot cuprinde o mulțime de rutine într-un singur loc (dacă mi-am uitat cartea, atunci pot…).

5. Creați un: „Ce fac acum?", o diagramă care le arată elevilor opțiunile lor dacă realizează o sarcină mai devreme (ajută un coleg din clasă, citesc lectura preferată, lucrează la proiectul lor independent). Predați în mod explicit această rutină și apoi, când elevii întreabă, pur și simplu îndreptați-le atenția către diagramă. Nu sunt necesare cuvinte!

6. Oferiți opțiuni: Oferiți-le elevilor posibilitatea de a alege, încurajând astfel gândirea critică, creșterea angajamentului activ și motivația internă. Rugați-i să aleagă strategia pe care o vor aplica în ziua respectivă la matematică, cea care consideră că funcționează cel mai bine (rezolvarea unei probleme pas cu pas, printr-o expresie, realizarea unui desen etc.). Întrebați dacă există beneficii/ dezavantaje ale metodei alese. Ar alege aceeași metodă din nou data viitoare? Rugați-i să spună cum doresc să facă față situațiilor în care se simt blocați și au nevoie de ajutor. (Vor întreba un coleg din clasă? Vor sări peste partea „dificilă"și vor aborda o altă parte a sarcinii? Iau o pauză rapidă pentru a se calma și a se regrupa?)

7. Comentați, nu comandați! Când le spunem elevilor noștri ce să facă, ei nu se gândesc că trebuie să facă singuri. În loc să le spunem: „Trebuie să-ți scoți cartea de matematică!", faceți un comentariu: „Observ că toți colegii tăi au o carte pe banca lor". Acest lucru îi încurajează să facă pașii suplimentari de a observa ceea ce

fac ceilalți, de a evalua ceea ce nu ar putea face ei înșiși și de a rezolva problemele. Este un pas mare în ceea ce privește încurajarea participării active a elevilor la învățare. Folosiți întrebări deschise atunci când oferiți feedback formativ individual: „Mă întreb ce s-ar întâmpla dacă tu…..? sau „Dacă ai lua în considerare…?"

8. Construiți mușchii metacognitivi: Opriți-vă și faceți-vă timp pentru a-i ajuta pe elevi să se gândească la ce ar putea face (poate chiar cu mai multă independență) în viitor.

Încurajați-i pe elevi să își stabilească obiective mari sau mici: „Cât timp crezi că îți va lua să fii pregătit pentru a citi astăzi?" sau „Arată-mi cât de departe crezi că vei ajunge cu scrisul astăzi pe caiet? Hai să ne gândim la ce te-a ajutat să scrii ieri…"„Încercuiește câte probleme de matematică crezi că poți rezolva în primele 10 minute de lucru astăzi!"

Oferiți-le elevilor timpul și sprijinul pentru a reflecta în mod independent asupra muncii și progresului lor. O rutină pentru „biletele de ieșire" poate fi grozavă în această conjunctură (o bucată de hârtie de completat înainte de plecarea de la școală, pe care pot numi un moment de wow și unul de…bau din lecția/ ziua respectivă). Elevii pot alege ce tip de reflecție funcționează cel mai bine pentru ei: reflecția scrisă, imagine, puncte. Aceste fișe pot fi menționate la următoarea lecție, astfel încât elevii să poată fi configurați să învețe independent de experiențele trecute.

Construirea autonomiei este un proces activ, de durată. Stabilește-ți niște obiective în jurul dezvoltării independenței elevilor. Ce vrei să vezi că elevii tăi realizează cu mai multă autonomie până la sfârșitul lunii martie? Dar până la sfârșitul anului școlar? Ce va fi diferit de ceea ce vedeți astăzi și cum veți ști că ei sunt pregătiți pentru următorul pas în independența lor?

9. Promovați libertatea cu responsabilitate, precum și conștientizarea și inițiativa socială, deoarece, o dată ce copiii cunosc rutina, ei sunt la conducere. Oferiți-le oportunități de a face alegeri cu privire la activitățile lor și veți vedea cum înfloresc angajamente spontane și activitățile vor fi conduse de copii. Această metodă necesită pregătirea mediului pentru ca cei mici să facă pași siguri. De exemplu, la ora de arte șervețelele, hârtia, acuarelele, vasul cu apă să fie pregătite, găleata pentru colectarea apei, mopul pentru eventualele scurgeri să fie în apropiere.

Sala de clasă ar trebui să devină un incubator al autonomiei, în care elevii să se concentreze pe sarcini și rezultate care le extind abilitățile. Ideal e ca instruirea să fie organizată în moduri interesante, provocatoare, pentru a stimula munca independentă, atenția, concentarea.

Iată trei strategii care pot fi de ajutor: ordonarea instruirii, recuperarea din greșeli și stabilirea obiectivelor.

a. Instrucțiuni de secvențiere - Găsirea unor modalități interesante de a ordona informațiile

Să nu uităm că nu cunoștințele și idelile sunt esențiale, ci organizarea acestora de către elevi! Ofer spre exemplificare una dintre cele mai cunoscute metode interactive – Metoda proiectului.

Proiectul:

- este activitatea cel mai pregnant centrată pe elevi;
- oferă posibilitatea fiecărui elev de a se manifesta în domeniile în care capacitățile sale sunt cele mai evidente
- este un produs al imaginației elevilor, menit să permită folosirea liberă a cunoștințelor însușite, într-un context mai relevant
- crează elevului sentimentul utilității a ceea ce produce
- este o activitate personalizată, elevul putând decide nu numai asupra conținutului său, ci și asupra formei de prezentare. Totodată îi dă acestuia posibilitatea de a asambla într-o viziune personală cunoștințele pe care le are, răspunzând astfel la o întrebare esențială, și anume: Ce pot face cu ceea ce am învățat la școală?

Aplicație- Unitatea„Plantele" (MEM)

Tema, studiată în prealabil în clasă, a fost abordată de elevi în mod diferit. La prezentarea produsului final, elevul a explicat și procesul.

Voi prezenta câteva exemple de produse realizate în urma derulării acestui proiect.

Elevii au investigat:

- alcătuirea plantelor și rolul fiecărei părți
- creșterea și dezvoltarea plantelor, factorii de mediu prielnici
- plantele rare, pe cale de dispariție
- alimentația vegetariană
- regulile de igienă când se consumă plante
- procesul de fotosinteză etc.

Au experimentat:

- sădirea de semințe, cu notarea observațiilor

- „comportamentul" plantelor. Materiale: o cutie cu mai multe sertare perforate, sol, semințe. Elevul a pus un bob de fasole în sertarul de jos, într-un vas cu pământ și apoi a urmărit cum planta a trecut prin toate orificiile, ghidată de lumina soarelui.

- influența factorilor de mediu. Au „crescut"două plante, una beneficiind de condițiile necesare dezvoltării optime, cealaltă fiind privată de lumină, apă sau căldură și au făcut comparație.

- procesul de polenizare și rolul insectelor în înmulțirea plantelor.

Au creat:

- un puzzle, obținând o plantă

- un ceai din plante medicinale. După ce au servit ceaiul, copiii au recunoscut ce plante au fost folosite.

- o pictură, folosind cafea

- un reportaj despre flora montană

- o poezie despre un cartof crescut în balcon și ghicitori vesele

- după povestea „Jack și vrejul de fasole", o nouă variantă: „Costel și sămânța de dovleac"

- flori din hârtie, din șervețele de masă etc.

După această activitate, am „centralizat" achizițiile într-un plan de idei și o activitate practică. Am ales un petec de pământ din fața școlii și l-am transformat într-o grădină minunată pe care cei mici au îngrijit-o cu drag.

În cadrul unității de învățare „Viața subacvatică", am avut, de asemenea, o paletă foarte diversificată de manifestări în laboratoarele individuale. Copiii au învățat unii de la alții:

- să deseneze o balenă folosind pumnul
- să imite cântecul balenei
- să realizeze o planșă folosind dopuri din plastic și alte deșeuri
- să pescuiască pești, dar și deșeuri din vase cu apă poluată.

O fetiță a adus un acvariu cu un peștișor auriu și a explicat cum are grijă de el acasă. Copiii și-au pus dorințe, sperând ca acest peștișor să le îndeplinească. Costumați „adecvat", cu ochelari de scufundare, pălării de soare, papuci, au făcut fotografii în gura unei balene din carton, au cântat, dansat și celebrat închiderea proiectului, servind în pauza de masă pește prăjit și salată de icre.

În același mod s-au derulat proiectele „Planetele", „Corpul uman. Organele majore.", „Patria mea".

Imaginați-vă fața copilului la sfârșit: un triumf al autonomiei.

Elevii au raportat aceste activități ca fiind interesante, convingătoare și împărtășite, toate promovând concentrarea pe termen lung, studiul individual, pentru a face învățarea mai eficientă.

b. Recuperarea din greșeli: Să cultivăm mentalitatea de creștere în detrimentul mentalității fixe- Poți să te dezvolți făcând greșeli.

Erorile trebuie văzute ca oportunități, nu ca fiind jenante, ca semn de eșec sau ca ceva ce ar trebui evitat. Ele sunt stimulatoare pentru că indică o tensiune între ceea ce știe un elev și ce ar putea ști.

Michael Jordan spunea: „Am ratat iar și iar în viața mea. Și din acest motiv am reușit."

Așadar, greșeala, ratarea sunt pași necesari în învățare. Nu putem trece de pragul înțelegerii, nu putem dezvolta abilități noi, dacă nu ne asumăm riscul de a nu fi perfecți. Important este să valorificăm inteligent experiența. La nivelul creierului, dacă nu greșești nu înveți. Vedem deseori că, înainte de a se intersecta cu energia exterioară, normatoare a oamenilor, a profesorilor, care să le spună ce e posibil și ce nu e în lumea reală, la copii există un mindset de creștere, dar apetența lor pentru învățare este temperată, uneori până la distrugerea completă, de persoane care le normează credințele, formându-le convingeri noi. În sala de clasă se instalează rușinea, ești certat, persecutat, creierul copilului suferă iar elevul învață că e periculos să nu ai cunoștințe perfecte. Aceste filtre pot orienta mintea către credința că realitatea e fixă, că lucrurile sunt limitate, imposibile și, când va fi pus în situația de a rezolva o sarcină, în postura de a-și demonstra autonomia, copilul poate fi copleșit și inhibat de sentimente negative.

Iată un tip de abordare: Profesorul întreabă:„Cine a făcut cea mai mare greșeală ascară?"

Apoi așteaptă ca elevii să împărtășească erorile de la temele lor. După ce corectează o astfel de problemă, el îi provoacă pe ceilalți elevi:„ Nu a fost o greșeală suficient de mare. Cu siguranță altcineva a făcut una mai mare decât atât."

Cu încurajarea lui generoasă de a învăța din eșec, el crește curiozitatea elevilor săi pentru soluții.

Un alt exemplu de recuperare în urma greșelilor este prin a-i învăța pe elevi cum să-și îmbunătățească scrisul, punându-i să revizuiască lucrările pe care le-au scris deja, învățând astfel din aplicare.

c. Stabilirea obiectivelor

Profesorii au, de asemenea, succes prin inserarea unor obiective intenționate în predarea la clasă.

Dacă elevii pot fi motivați în explorare și descoperire în orice arie, ei își vor stabili anumite obiective în clasă. De exemplu, întrebarea săptămânii: „Cine este Mihai Eminescu? "scrisă cu litere mari pe tablă. Prin alinierea intenției centrale la începutul unei perioade și deschiderea ușilor pentru comprehensiune, ea oferă o schelă pentru dialogul continuu. Sau:„Ce este bullyingul?"Din nou, energia psihică din clasă este amplificată și stimulează cercetarea într-un focus intenționat.

Numai prin strategie și design, sala de clasă poate să amplifice capacitatea atențională a elevilor și le poate arăta valoarea și metodele de a gândi independent.

Una dintre acestea este metoda „Flipping Classroom"- Clasa răsturnată, metodă de predare foarte eficientă, cu o popularitate în creștere. Profesorii au rolul de a asigura resursele necesare de învățare iar elevii adună toate informațiile, construiesc învățarea, completează cunoștințele lacunare și cer lămuriri atunci când este necesar. Deși unii pun la îndoială dacă e bine să le oferi elevilor responsabilitatea de a învăța astfel, s-a dovedit faptul că, atunci când se adoptă acest mod de predare-învățare, centrat pe elev, acesta atinge performanțe extraordinare, este mai implicat, mai atras de subiect pentru că îl experimentează și se implică mai mult.

Această metodă de învățare este una din cele mai bune metode prin care se antrenează învățarea independentă. Ce înseamnă „a răsturna o clasă"? Presupune schimbarea „ordinii" în care cunoștințele și deprinderile se formează. În loc să învețe în clasă exclusiv, elevii învață la domiciliu prin vizionarea de filmulețe realizate de profesori. În sala de clasă se derulează discuțiile, activitățile practice și proiectele. Elevii analizează și aplică cunoștințele lor prin interacțiunea cu toți elevii clasei, dar și cu profesorul.

Dezavantajele metodei "Flipped Classroom" se referă la următoarea perspectivă: să nu ne așteptăm să îi ținem pe copii într-un loc pentru un timp prelungit, câteodată pentru câteva ore, ca să asculte la lecturările profesorilor pe video, doar pentru că au acces la produse tehnologice (laptop, smartphone, etc.) și sunt întotdeauna "conectați" la Internet. Copiilor care nu au acces la produse și resurse tehnologice li se va părea dificil să se pregătească pentru lecție. Nu este garantat că utilizarea acestei metode va stimula motivația și participarea intensivă a copiilor în timpul activității, deoarece profesorul nu are niciun control asupra felului în care copilul studiază singur în afara școlii. În plus, pentru școlarii mici este mai dificil de aplicat deoarece aceștia au nevoie de feedback specific, de încurajare constantă, cu focalizare pe sarcină, pe evidențierea reușitelor, progresului, chiar dacă sarcina nu a fost îndeplinită.

Copiii se dezvoltă spectaculos în primii ani de viață, iar creșterea le e limitată doar de barierele pe care adulții le ridică în calea lor. Renumitul Paul Olteanu, master trainer și coach specializat în neuroștiință, psihologie și comunicare susține ideea că, dacă observi performanță sau înclinație naturală la un copil într-un domeniu și îi cultivi curiozitatea și interesul în această direcție, încurajându-l să facă, fără focus pe frică și pe ce se întâmplă dacă nu reușește, acest demers poate să amplifice înzecit un talent, să creeze un context în care să-i pună în valoare acel potențial orientat.

„Elevul viitorului va fi un explorator" arată Marshall McLuhan, filosof și profesor canadian. Pentru aceasta elevul trebuie să conștientizeze importanța învățării prin investigație și valoarea realizării conexiunilor între diferite discipline. Accentul pus pe creativitate, pe flexibilitate, pe adaptabilitate, pe interdisciplinaritate și transdisciplinaritate îl va pregăti, cu siguranță, pentru învățarea de-a lungul întregii vieți, necesară pentru a se putea adapta societății informatizate a viitorului.

Ioan Cerghit spunea că: „A învăța pe copil nu înseamnă să-i dăm adevărul nostru, ci să-i dezvoltăm propria gândire, să-l ajutăm să înțeleagă cu gândirea lui lumea."

Așadar, cadrele didactice sunt chemate să răspundă nevoilor de învățare ale elevilor și să-i impulsioneze să-și continuie cercetarea, investigația prin idei și întrebări.

Un parcurs didactic individualizat, desfășurat sistematic, diferențiat, cu focalizare pe utilizarea unor strategii didactice eficiente, centrate pe formarea deprinderilor de muncă independentă va conduce la formarea unui stil de muncă autonomă și va crește performanțele elevilor în învățare.

Abordarea **Reggio Emilia** este una dintre cele mai eficiente modalități de creștere a autonomiei. Aceasta este o mișcare internațională care s-a răspândit în 34 de țări.

Pentru a explora eficient mediul înconjurător, elevii sunt încurajați să încapsuleze și să interpreteze informația cu ajutorul celor 5 simțuri: atingerea, gustul, mirosul, auzul, văzul. Copiilor li se oferă proiecte la care să lucreze. În același timp li se oferă și libertatea deplină de a cerceta și de a găsi modalități de a explica unele concepte, de a veni cu soluții pentru a spurge problemele. Cel mai mare avantaj al abordării Reggio Emilia, ca o „consolare a minților curioase", este modul în care copiii sunt încurajați să-și găsească modul unic de explorare și exprimare. Conceptul „o sută de limbi" evidențiază modul în care copiii găsesc modul special de a exprima propriile gânduri. În această abordare, elevul învață dintr-un proiect care se coagulează în jurul domeniilor sale de interes, ceea ce stimulează auto-creșterea și sentimentul de auto-valoare. Pornind de la certitudinea că fiecare copil este unic, profesorii își provoacă elevii să aleagă o formă de artă, cum ar fi muzica, dansul, desenul, pictura, actoria pentru a se exprima într-un mod confortabil, într-un mediu optim, facilitat de profesor, mediu care să-i permită copilului să își depășească limitele și să fie mai imaginativ și mai creativ în ceea ce învață.

Nu există un proces formal de autorizare sau de formare a profesorilor, creșterea individuală a copiilor fiind asigurată numai de observațiile făcute de aceștia. Nucleul abordării Reggio Emilia este ca elevii să fie lăsați să se aventureze în zonele lor de interes, în care își vor depăși limitele și vor învăța prin observare și proiecte, acestea fiind cele mai impactante moduri de dezvoltare.

Organele senzoriale sunt „fereastra spre creier". Cu cât stimulăm mai mult senzorial, cu atât se formează mai multe conexiuni neuronale. Învățarea este fizică. Dacă un copil reușește să învețe ceva, el a produs o schimbare fizică în creierul său. Atunci când invităm copiii să învețe în acest mod, îi ajutăm să construiască sinapse, noi căi neuronale, într-un mod natural, eficient și antrenant. Să nu uităm că toți copiii pot, dar nu în același timp și nu în același mod.

„ Calitatea nu este niciodată accidentală. Este întotdeauna rezultatul unui efort inteligent."

Bibliografie:

https://ro.mooreshaven.com/reggio-emilia-approach-to-early-childhood-education-4361